

BIBLIOTHEEK

De Centrale Bibliotheek voor blinden en mensen met een leesprobleem in Israël

De meeste mensen hebben op gevorderde leeftijd een leesbril nodig of, als ze al bril dragend zijn, een extra randje in de bril om de kleine lettertjes te kunnen herkennen. Maar er zijn er ook die door een oogaandoening, een verwonding of een oogziekte aan zo'n bril niets hebben. De kans op afname van het gezichtsvermogen neemt toe met de leeftijd door verouderingsverschijnselen zoals staar (cataract), macula-degeneratie, glaucoom, netvliesloslating etc. Helaas is de oogheelkundige zorg nog niet in staat in alle gevallen slechtziendheid of zelfs blindheid te voorkómen. En als dat proces zich voordoet aan beide ogen kan het lezen bijkans onmogelijk worden. Een deel van de slechtzienden kan zich nog behelpen met boeken met hele grote letters, met speciale vergrootglazen, telescoopbrillen of een televisieloop, maar op die manier lezen is zeer vermoeiend. Voor slechtzienden en blinden zijn blindenbibliotheken opgericht vanaf het midden van de 19e eeuw.

Leesmateriaal voor blinden en mensen met een leesprobleem

Braille

Het oudste middel voor een blinde om te lezen is het schrift in 1809 uitgevonden door Louis Braille. In dit alfabet wordt iedere letter gevormd door een blokje bestaande uit zes puntjes, die met de vingers worden afgetast. Het is voor iedere taal geschikt, omdat het fonetisch is, dus zoals het wordt uitgesproken: in het Chinees, normaal een beeldtaal, wordt hetzelfde Braille-alfabet gebruikt als in het Nederlands of het Russisch-Cyrrillisch. Voor afwijkende klanken in zo'n taal zijn er speciale tekens bijgemaakt; cijfers worden voorafgegaan door een codeteken, zodat de lezer weet, dat wat daarachter staat een getal moet zijn. Het Braille wordt van links naar rechts gelezen, dus omgekeerd aan het Iriet of Arabisch en anders dan de (soms) verticale teksten in Oosterse talen. De productie van Braille-boeken is meegegroeid met de technologische ontwikkelingen. Het begon met vellen karton en een

stevige naald, later gebruikten Brailleerders een grote typemachine met toetsen met het normale alfabet. Tegenwoordig zet men op de digitale Brailleer-machine gewone tekst om in Braille-teksten, die de Braille-printer dan weer uitdraait in dikke vellen met voelbare puntjes. Braille-lezen moet je leren en het blijkt, dat kinderen en jonge mensen dat vrij vlot aanleren, maar ouderen minder goed. Daardoor waren ouderen vroeger afhankelijk van anderen die teksten aan hen konden voorlezen.

Grote-letterboeken

De reeds genoemde leeshulpmiddelen voor slechtzienden, die nog wel iets kunnen onderscheiden, zijn boeken met extra grote letters, in combinatie met een loep en speciaal gerichte, extra verlichting. Zo is het vaak nog mogelijk om de tekst te lezen en te begrijpen. Lukt Braille of een grote lettertekst niet, dan zijn er nog Audioboeken.

Audioboeken

Tegenwoordig zijn de audioboeken enorm populair en zijn er inmiddels bibliotheken vol van geproduceerd. De tekst van romans, studieboeken of tijdschriften wordt voorgelezen en digitaal vastgelegd. Tapes zijn inmiddels ook al ouderwets. Er is een verschil tussen een luisterboek uit de winkel en een audioboek van een blindenbibliotheek. Dat laatste is zo gemaakt dat de audio-CD nauwkeuriger kan worden afgespeeld met behulp van een zogenaamde Daisy-speler, een speciaal afspeelapparaat dat goed bediend kan worden door een blinde. De nieuwste ontwikkeling is het versturen van audio-MP3-files via internet, die dan kunnen worden gedownload. Maar dan moet je wel een computer hebben en daarmee kunnen internetten: niet eenvoudig voor iemand die op latere leeftijd te weinig zicht heeft om daarmee te leren omgaan. Vaak voorzien blindenbibliotheken ook in de behoeften van individuen. Zo kan voor studiedoeleinden een heel boek speciaal voor één individuele student worden ingesproken, maar dat is natuurlijk heel prijzig.

'Artist impression' van één van de ontwerpen voor de nieuwe blindenbibliotheek in Tel-Aviv

Blindenbibliotheek

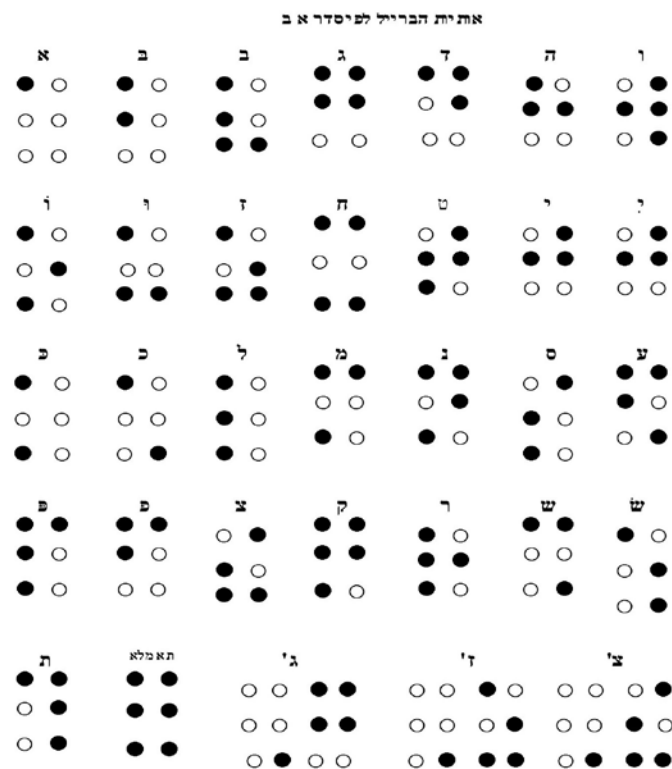
Ieder beschaafd land hoort te zorgen voor de juiste zorg- en hulpmiddelen voor zieke en gehandicapte inwoners, ook de staat Israël. In het begin van de jaren '50, kort na de onafhankelijkheid van de staat Israël, ontstond er behoefte aan revalidatiemogelijkheden voor ex-militairen die in de oorlog blind waren geworden. Er bestonden nog weinig voorzieningen op dit gebied en er was geen expertise.

Dr. Ludwig Cohn was zeer nauw betrokken bij de oprichting en inrichting van deze Centrale Bibliotheek voor blinden en mensen met een leesprobleem (The Central Library of the Blind and People with Reading Problems; hasefria hamerkazit ivri'im oe lebaälei likoeiot kria) in 1962. Tegenwoordig valt dyslexie ook onder het begrip leesprobleem en alle problemen, die kunnen ontstaan bij (tijdelijke) bedlegerigheid of bewegingsbeperkingen, waardoor het vasthouden van een gewoon boek onmogelijk is. Lidmaatschap van de bibliotheek in Israël kan worden aangevraagd op medische indicatie.

Dr. Ludwig Cohn

Werd geboren in Marklissa (tegenwoordig Leśna-Polen) en groeide op in Breslau. Op zijn 7e jaar werd hij blind waardoor hij zijn opleiding heeft moeten voortzetten met hulp van hulpvaardige derden en de bestaande blindeninstituten. Hij doorliep het gymnasium en voltooide twee universitaire opleidingen, rechten en filosofie, en promoveerde daarna. Hij had nogal wat

kritiek op zijn oude leermeesters in het blindeninstituut en probeerde de maatschappelijk omstandigheden voor zijn lotgenoten te verbeteren. Hij pleitte op hun bijeenkomsten voor verbeteringen in de opleidingen, die tot dan toe slechts leidden tot laagbetaalde arbeid als bezems maken en stoelen matten, wat hij zelf trouwens ook goed kon. In Leipzig gevestigd bezocht Cohn de directies van bedrijven en fabrieken en toonde hen aan, dat bepaalde handelingen heel goed kunnen worden gedaan door iemand met een slecht gezichtsvermogen. Hij regelde zo werkplekken voor blinden, die anders geheel afhankelijk waren van de sociale zorg. Door blindheid getroffen oorlogsgewonden uit de Eerste Wereldoorlog bleken thuis vaak met succes een deel van hun oude beroep weer op te pakken, ondanks hun handicap. Na een aantal jaren in Praag (op de vlucht voor de Nazi's) verhuisde hij eind jaren '30 met zijn echtgenote en zoon naar Nederland. Hij koos voor Nederland omdat de situatie daar nog redelijk rustig was en zijn vrouw dan in de buurt kon zijn van haar zuster die daar reeds ruim 20 jaar woonde met haar Nederlandse man. In de Tweede Wereldoorlog was Cohn gevangen in Theresiënstadt, alwaar hij te werk werd gesteld in de blindenafdeling van dat getto; daarmee werd de kans op verder transport kleiner! In de oorlog werd hij weduwnaar

Het Braille-alfabet in Ivriet

Een stemacteur in zijn geluidsichte opnamestudio, de technische assistente achter de computer

en na de oorlog vestigde hij zich in Rotterdam. Het boekje "Ein Weg zum Glück", uitgegeven onder auspiciën van Bnai Brith Loge Den Haag, vat zijn bijzondere opvattingen samen. De belangrijkste dingen voor een blinde vond hij zelfstandigheid en werk. In zijn boek vermeldt hij, dat hij het bijzonder eervol vond om advies te mogen geven bij de oprichting van de blindenbibliotheek in Israël.

De CLFB

De centrale Israëlische blindenbibliotheek werd gevestigd in Netanja. Daar waren de audiostudio's voor de luisterboeken, en vonden de productie en verzending plaats van Braille- en grote-letterboeken. In 1995 kwam daar de vestiging in Tel Aviv bij, met een beter bereikbaar bezoekerscentrum. Daarenboven bleek het in de praktijk (te) moeilijk om stemacteurs steeds naar Netanja te laten komen. Het is echter heel onpraktisch om de werkzaamheden in twee aparte gebouwen te moeten verrichten. Nu zijn er plannen in Tel Aviv voor een nieuw gebouw waardoor de twee afdelingen kunnen worden samengevoegd en de dienstenverlening aan de cliënten kan worden uitgebreid.

De financiën

Bij zulke instituten is het financiële aspect altijd een punt van zorg. De Israëlische overheid financiert uitsluitend de vaste kosten van de Israëlische blindenbibliotheek, (voornamelijk) bestaande uit kosten voor de gebouwen en salaris van de vaste medewerkers. Ieder jaar is er dan ook weer een gevecht om de begroting van het komende jaar rond te krijgen. De directie en een commissie van toezicht moeten het bedrijf leiden zodat de certificering

gewaarborgd blijft, waarbij de jaarrekening voor overheid en publiek moet worden verantwoord. Dit is informatie, die op de website van de bibliotheek in zowel Ivrith als Engels is te vinden: <http://www.clfb.org.il>. Voor bepaalde projecten kan de bibliotheek een beroep doen op grote en kleine donateurs.

Dit staat dan los van het nieuwbouwproject.

De nieuwbouw

De gemeente van Tel Aviv heeft een stuk grond ter beschikking gesteld. Er is een prachtig ontwerp waar functie, techniek en esthetiek samengaan en het nieuwe gebouw zal ook een flinke theaterzaal bevatten. De kosten van dit gebouw zijn geraamd op € 6.000.000!

Behalve de bestaande functies is er nog een nieuwe aanwinst voor blinden... de film (?). Het blijkt mogelijk om voor theater en film geluidsopnamen te maken voor blinden, zodat die zonder beeld toch het verhaal op het toneel of in de film kunnen meebelevén. Het blijkt een groot succes te zijn. In Nederland is er een actie om de Nederlandse televisie te bewegen om standaard deze nieuwe techniek voor blinden toe te voegen, zoals voor doven de gebarentaal kan worden ingesteld.

Stichting Vrienden van de Israëlische Blindenbibliotheek in Nederland

De bobbeltjes in het Brailleboek worden herkend met de vingertoppen

Deze stichting is opgericht in 1982 door de zoon van Ludwig Cohn en heeft sindsdien voor een aantal projecten, zoals nieuwe computers, nieuwe Brailleer-machines, hardware en software flinke bijdragen geleverd. Jaarlijks schrijven wij onze donateurs aan om geld te storten voor dit mooie doel. Soms worden wij verrast met een legaat of een groot bedrag ineens. In 2012 heeft de "geefwet" in Nederland voor Algemeen Nut Beogende Instellingen (zgn. ANBI's) belastingfaciliteiten vastgesteld voor particulieren en bedrijven. Onze stichting is een culturele ANBI. Ook wij hebben een website www.blindenbieb-israel.nl.

Oproep

We roepen alle Nederlandse oliem op om nog eens een bijdrage te leveren aan dat prachtige, zo welkome nieuwbouwproject.

Een bericht voor slechtziende en blinde Nederlandstalige expats

Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog zijn veel Joden uit Nederland op aliya gegaan. Vaak gingen ze wonen dichtbij hun kinderen, die al eerder naar Israël waren vertrokken.

Een aantal oorspronkelijke Nederlanders heeft zich uiteindelijk voor de oude dag gevestigd in de "Nederlandse" bejaardenhuizen Beth Juliana in Herzlia, Beth Joles in Haifa en Beth Barth in Jeruzalem. Het komt ook voor dat mensen op gevorderde leeftijd besluiten om zich vanuit Nederland direct in Beth Juliana te vestigen. Daar wordt de taal gesproken, die ze begrijpen, want op latere leeftijd is het niet gemakkelijk een nieuwe taal vlot te leren spreken, lezen en schrijven. Ivrieth is berucht lastig, zelfs voor mensen, die Ivrieth op school hebben geleerd en hun siddoer dagelijks lezen en begrijpen. Als deze Nederlandse oliem slechter gaan lezen kunnen ze niet zo gemakkelijk terecht bij de Centrale Blindenbibliotheek in Israël, want daar zijn geen Nederlandse boeken en die kunnen ook niet eenvoudig aangemaakt worden, want de stemacteurs beheersen die taal onvoldoende.

In Nederland heet het centrale blindenbibliotheek-instituut "Passend Lezen". Ook als u in het buitenland woont kunt u daarvan lid worden voor slechts € 28 per jaar. Zij kunnen u in principe dezelfde service geven als de CLFB in Israël. Op de website www.passendlezen.nl is alle informatie te vinden, die u nodig hebt. Er is ook een telefoonnummer als u er via de website niet uit komt.

Want mij lijkt niets vervelender dan niet je zelfgekozen boeken te kunnen lezen in je eigen tempo en in je eigen taal!

Dr. Didi de Wolff-Rouendaal

Oogarts in ruste en voorzitter van de (Nederlandse) Stichting Vrienden van de Blinden-bibliotheek in Israël, d.dewolff@xs4all.nl

